

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 187/2021-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou JUDr. Milan Ficek, advokát s. r. o., Žilinská 14, Bratislava, IČO 47 232 757, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Milan Ficek, proti postupu Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 129/2004 v období po právoplatnosti uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 447/2017-83 zo 4. júla 2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 129/2004 v období po právoplatnosti uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 447/2017-83 zo 4. júla 2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie každému v sume **2 500 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Nové Zámky **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Nové Zámky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 001,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. augusta 2020 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 129/2004 v období po právoplatnosti uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 447/2017-83 zo 4. júla 2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať, zároveň žiadajú priznať primerané finančné zadostučinenie vo výške 35 000 eur pre každého z nich jednotlivo.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 187/2021-21 z 30. marca 2021 bola ústavná sťažnosť sťažovateľov prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojeného súdneho spisu vyplýva nasledujúci stav veci:

Napadnuté konanie sa na okresnom súde začalo 19. júla 2004. Sťažovatelia vystupovali v procesnom postavení žalobcov, pričom sa domáhali určenia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu z dôvodu jeho vydržania. Na strane žalobcov, ako aj žalovaných vystupovalo viacero subjektov, pričom v priebehu súdneho konania dochádzalo k zmenám v subjektoch žalobcov, ako aj žalovaných.

4. Vo vzťahu k napadnutému konaniu ústavný súd opakovane vyslovil porušenie základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov, naposledy nálezom č. k. I. ÚS 214/2015-96 z 26. augusta 2015, ktorým priznal sťažovateľom aj primerané finančné zadostučinenie vo výške 4 000 eur každému z nich. Ešte predtým nálezom č. k. IV. ÚS 50/2012-47 z 10. mája 2012 ústavný súd vyslovil porušenie základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov a sťažovateľom priznal primerané finančné zadostučinenie vo výške 3 500 eur spoločne a nerozdielne. Sťažovatelia sa na ústavný súd obrátili so sťažnosťou na prietahy v konaní aj v roku 2017, o ktorej ústavný súd rozhodol uznesením č. k. III. ÚS 447/2017-83 zo 4. júla 2017 a ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

5. Napadnuté konanie bolo na súde prvej inštancie ukončené vydaním rozsudku č. k. 6 C 129/2004-2422 z 29. januára 2021, pričom vo veci bolo podané odvolanie zo strany žalovaných.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Podanou ústavnou sťažnosťou sťažovatelia namietajú zbytočné prietahy v konaní vedenom ako celok, ktoré ani po 16 rokoch nebolo právoplatne ukončené. Poukazujú na stav právnej neistoty, ktorý trvá už viac ako 20 rokov, keďže svojho nároku sa dožadovali aj prostredníctvom stavebného úradu podaním z roku 2000.

7. Sťažovatelia poukazujú na úkony okresného súdu vykonané od posledného rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 447/2017 do podania ústavnej sťažnosti, ktoré podľa nich spočívali len vo vykonávaní procesných úkonov súdu a nesmerovali k meritórnemu rozhodnutiu.

8. Zohľadňujúc celkovú dĺžku napadnutého konania, sa domnievajú, že ich základné právo na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov bolo porušené a pre zmiernenie ujmy pocítovanej z tvrdeného porušovania je primerané priznanie finančného zadostučinenia vo výške 35 000 eur pre každého zo sťažovateľov.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

9. Okresný súd podal vyjadrenie prostredníctvom predsedníčky súdu JUDr. Evy Kováčsovej, v ktorom uviedol chronológiu vykonaných úkonov od ostatného uznesenia ústavného súdu týkajúceho sa napadnutého konania.

10. Ďalej uviedol, že vec bola aj skutkovo náročnou, pretože dochádzalo k častým zmenám v osobách žalovaných, žalovaní boli cudzinci a neposkytovali adekvátnu súčinnosť konajúcemu súdu. Poukázal aj na fakt, že uznesením č. k. 6 C 129/2004-1132 zo 17. septembra 2015 v 1. a 3. výroku, ktoré nadobudli právoplatnosť 18. mája 2017 a vykonateľnosť 14. januára 2016, bolo nariadené žalovaným znášať právo zodpovedajúce vecnému bremenu v prospech sťažovateľov, teda bola poskytnutá dočasná ochrana ich právu na čas do rozhodnutia vo veci samej.

11. Predsedníčka okresného súdu uviedla, že v prejednávanej veci bol zabezpečený dohľad nad postupom zákonného sudcu z hľadiska plynulosti vykonávania jednotlivých úkonov, pričom pripustila, že niektoré úkony boli vykonávané nesústredene bez znalosti veci, resp. nesmerovali k meritórному rozhodnutiu vo veci. Na druhej strane poukázala aj na skutočnosť, že sťažovatelia svoje podania vo veci neformulovali spôsobom, ktorý by prispel k plynulosti súdneho konania, opakovane uvádzali už namietané okolnosti, citovali obsah už vydaných listín a rozhodnutí a prispeli k neprehľadnosti spisu, čo ale nemôže byť dôvod, prečo súd vo veci konal s priet'ahmi.

III.2. Replika sťažovateľov:

12. Sťažovatelia v replike uviedli, že trvajú na podanej ústavnej sťažnosti, pretože:

- a) okresný súd vo vyjadrení vyjadril snahu zbaviť sa zodpovednosti za vznik zbytočných priet'ahov v konaní, pričom žiaden z formulovaných dôvodov nie je spôsobilý ospravedlniť celkovú dĺžku konania 16 rokov,
- b) ani meritórne neprávoplatné rozhodnutie okresného súdu nezabezpečilo nastolenie stavu právnej istoty, ku ktorému môže dôjsť až právoplatným rozhodnutím vo veci,
- c) s poukazom na uvedené zastávajú názor, že ich ústavná sťažnosť je dôvodná, rovnako aj priznanie primeraného finančného zadost'učinenia,
- d) sťažovatelia poukázali aj na rozsiahly prílohový materiál, ktorý k vyjadreniu predložili a ktorým preukazujú, že konanie okresného súdu vo veci bolo nesústredené, došlo k vykonávaniu zbytočných procesných úkonov, pričom neodkladné opatrenie, na ktoré sa odvolával okresný súd, bolo zrušené, resp. neplatí.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu okresného súdu dospel

k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

14. Podstata námietok sťažovateľov spočíva v porušení ich základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote v dôsledku nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní.

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

16. Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

17. Ústavný súd uvádza, že konanie na okresnom súde trvalo od 19. júla 2004 do podania ústavnej sťažnosti 24. augusta 2020, ide teda o obdobie presahujúce 16 rokov, počas ktorého bola vec stále v štádiu konania na súde prvej inštancie. Dňa 29. januára 2021 okresný súd vo veci rozhodol, rozsudok nie je právoplatný. Celková dĺžka konania presahujúca 16 rokov v jednej inštancii je dôvodom, pre ktorý ústavný súd nebude posudzovať uvedené tri základné kritériá. Takáto dĺžka konania sama osebe svedčí o vzniku zbytočných prietahov v konaní, ktoré možno označiť za extrémne. Ani prípadná právna či skutková zložitosť sporu nemôže ospravedlniť uvedenú dĺžku konania (I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 319/2020).

18. Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov postupom okresného súdu v napadnutom konaní už bolo vyslovené v náleze č. k. IV. ÚS 50/2012-47, kde bola konštatovaná neefektívnosť vykonávaných úkonov, v náleze č. k. I. ÚS 214/2015-96 boli zistené prietahy spôsobené nekonaním okresného súdu o návrhu sťažovateľov na nariadenie predbežného opatrenia. V uznesení č. k. III. ÚS 447/2017-83 ústavný súd usúdil, že sťažovatelia nedali okresnému súde dostatočný priestor na zjednanie nápravy spočívajúcej v odstránení zbytočných prietahov v konaní. Aktuálne podaná ústavná sťažnosť však svedčí o tom, že od roku 2017 sa okresnému súde zbytočné prietahy v konaní nepodarilo odstrániť a vo veci rozhodol až po takmer 4 rokoch od podania ostatnej ústavnej sťažnosti. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania, ako aj na to, že v napadnutom konaní bola už dvakrát ústavným súdom konštatovaná existencia zbytočných prietahov, sa potreba nastolenia právnej istoty okresným súdom iba zvýraznila, pričom okresný súd vo veci naďalej nekonal efektívnym spôsobom smerujúcim k urýchlenému ukončeniu veci.

19. Zohľadňujúc uvedené, možno konštatovať, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základného právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

20. Hoci ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, neprikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože príkaz konať bol obsiahnutý v jeho predchádzajúcich nálezoch, navyše v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti už okresný súd vo veci rozhodol, po podaní odvolania bude vec posudzovaná odvolacím súdom (výrok 4).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

22. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že napadnuté konanie trvá extrémne dlho, a to viac ako 16 rokov, pričom až po podaní ústavnej sťažnosti bola vec okresným súdom rozhodnutá, pričom k právoplatnému ukončeniu konania nedošlo. Ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 214/2015 sťažovateľom priznal v napadnutom konaní primerané finančné zadosťučinenie vo výške 4 000 eur každému z nich, nálezom sp. zn. IV. ÚS 50/2012 sťažovateľom priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3 500 eur spoločne a nerozdielne. Zohľadňujúc už priznané finančné zadosťučinenie, sa ústavnému súdu v tomto prípade ako spravodlivé javí priznať sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2 500 eur každému zo sťažovateľov. Priznané primerané finančné zadosťučinenie sťažovateľom každému vo výške 2 500 eur je im okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 2).

VI.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1 001,75 eur (výrok 3).

24. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3 v spojení s § 13 ods. 2). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je vo výške 177 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,62 eur, základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je vo výške 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu) a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu), pričom ústavný súd zohľadnil zníženie základnej sadzby tarifnej odmeny o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb ($2 \times 177 + 181,17 + 2 \times 88,50 + 90,51 + 2 \times 10,62 + 10,87$), čo spolu činí sumu 834,79 eur. Právny zástupca je subjektom registrovaným pre daň

z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) ako jej platiteľ, preto bola výsledná suma zvýšená o príslušnú sadzbu DPH.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2021

Libor DUEA
predseda senátu